

AMATEURTABAK EN AMATEURSSIGARETTEN.

door Fred Tymstra.

Af en toe verschijnen er op beurzen oude pakjes tabak en sigaretten, die hun weg naar verzamelaars vinden. Zo kwam ik de laatste paar jaar in het bezit van verschillende verpakkingen van het merk AMATEUR. Veel pijpenverzamelaars hebben ook oog voor tabacologie, vandaar dit artikel.

We moeten in de geschiedenis teruggaan naar 1940, toen Duitsland ons land binnenviel. Al na enige maanden werd duidelijk, dat de aanvoer van tabak spoedig bemoeilijkt zou worden en in hetzelfde jaar kwam er een Rijksbureau voor Tabak en Tabaksproducten (R.B.T.T.) Dit bureau regelde de tabaksvoorziening in het binnenland. Kerverijen en fabrieken kregen slechts beperkte hoeveelheden ter verwerking aangeboden.

In 1942 werd de schaarste van tabak zo groot, dat men besloot de tabak te distribueren. Op tabaksbonnen kon men sigaretten, sigaren of tabak verkrijgen. In de laatste oorlogsjaren werden de rantsoenen zo klein, dat zelfs pakjes tabak met een mes doorgesneden werden.

Het allerbekendste sigarettenmerk was toen CONSI. In de volksmond stonden deze letters voor Cigaretten Onder Nationaal Socialistische Invloed. De pakjes Consi werden in grote hoeveelheden onder Duits toezicht geproduceerd en waren in 3 kleuren verkrijgbaar. Andere bekende oorlogsmerken waren: Nederland zal herrijzen, Nederlandsche Vliegers en Ergens in Nederland. In de laatste jaren van de oorlog was er vrijwel niets meer te koop en tabakssurrogaten verschenen meer en meer op de markt. Vrij bekend waren de zgn. Kauwstangen. Zij droegen het uiterlijk van een soort sigaar, maar bevatten in het geheel geen tabak. De inhoud bestond uit gedroogde hopbladeren, gewikkeld in een soort vloeï van grijsbruin papier. De mensen braken er een stuk af en kauwden er op. Sommigen probeerden Kauwstangen te roken, hetgeen een ondraaglijke stank veroorzaakte. Maar voor de verslaafde tabaksgebruiker was niets te dol!

Tabaksdetaillist de Heer van Vreumingen uit Gouda herinnert zich nog, dat in 1944 de totale winkelvoorraad (in hoofdzaak surrogaatproducten) geschat werd op f75,-. Dit toont nog eens duidelijk de tabaksschaarste aan.

Hoewel er vanaf 1946 weer sprake was van voldoende tabaksaanvoer heeft het distributiesysteem nog tot 1949 stand gehouden. Het is niet vreemd te vinden, dat veel tabaksgebruikers deze

250 GRAM

BAAI

3

**AMATEUR
TABAK**

OOGST

1946

Gefermenteerd en gebruceerd door
THEODORUS NIEMEIJER N.V. Groningen

UITSLUITEND BESTEMD VOOR
EIGEN GEBRUIK

—
Het verhandelen dezer tabak
is ingevolge art. 5 lid 1 der
Tabaks- en Tabakproducten-
beschikking verboden

3

4

1

2

5

ontwikkeling niet hebben afgewacht. Al vanaf 1940 begon men op elk geschikt stukje grond met de verbouw van tabak. Na het oogsten werden de bladeren op zolders gedroogd en sommigen waagden zich er aan om deze onbewerkte tabak te roken. De meesten echter stuurden de inlandse tabak op naar fermenteerinrichtingen, waardoor na terugkomst zij duidelijk aan kwaliteit gewonnen had. Zo kennen we de Firma's Albers in Druten, Roelfsema & v.d.Helm in Zwolle en Dobbelsmann in Waddinxveen, die op deze manier weer wat werk te doen hadden. Ook werd de door amateurs geteelde tabak aan sigarettenfabrieken aangeboden die er pakjes van maakten. Zowel de pakjes tabak als de sigaretten droegen het merk AMATEUR. Het product mocht niet verhandeld worden, de wet schreef voor dat het uitsluitend bestemd was voor eigen gebruik. Niettemin werd er onderhands veel ruilhandel mee bedreven. (afb.2) Van verzamelaars van sigarettenverpakkingen vernam ik dat er ongeveer 10 verschillende pakjes AMATEURsigaretten moeten hebben bestaan. Alle pakjes kostten toen 20 ct + 4 opercenten, een soort belasting.

Zo ken ik de volgende verpakkingen:

1. schuifdoosje, bruinkleurig met afbeelding van een tabaksplant. 3e soort, fabriek Louis Dobbelsmann.
2. cupverpakking, wit met rode opdruk. (afb.3)
3. cupverpakking, wit met rode opdruk. (afb.2 en 5)
4. cupverpakking, bruinkleurig pakje, fermenteur Fa. Albers. (afb.4)
5. cupverpakking, geel-wit met groen-rood-bruine opdruk. Onder het woord Amateur de afbeelding van een kleine bloeiende tabaksplant.

Naast sigaretten waren er pakjes rooktabak van 50, 100 en 250 gram. Zo kostte een pakje van 50 gram 2e soort 20 ct + opc. 2½ ct. De fabrikant was L. Dobbelsmann, Waddinxveen.

250 gram Amateurtabak nr.3 uit 1946 kostte f1,- + opc.12 ct. Hiervan was de fabrikant Th. Niemeyer te Groningen. (afb.1) Ook werd Amateurshag verkocht in puntzakjes. Bijv. 50 gram lichte shag nr.3, verpakt in een bruin zakje 20 ct + opc 6 ct.

Door het herstel van de tabaksvoorziening kwam kort na 1946 een einde aan de Amateurtabak.

Bronnen:

Tabak en 'Tabak' in de oorlogsjaren 1940-1945, door G.A. Brongers. Uit: Niemeyer Nieuws, jrg.1970, nr.4.

Interview met de Heer D.G.v. Vreumingen, winkelier in Gouda.